

Complexnummer: 528681

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Boschoord

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

528682, 528683

Woonplaats

Sint Nicolaasga

Gemeente

De Fryske Marren

Provincie

Fryslân

Locatie van het hoofdoject

Huisterheide 1, 8521 NC te Sint Nicolaasga

Complexomschrijving

Omschrijving van het complex

Complex van villa BOSCHOORD (1) en tuinprieel (2), beide gesitueerd in landgoed "Eysinga State". Boschoord werd in 1871 gebouwd als villa voor zomer- en winterverblijf in opdracht van burgemeester Bernhard van Welderen baron Rengers (1868-1896), een volle neef van de eigenaar van het omringende landgoed jhr. F.J. J van Eysinga. De tuin werd aangelegd naar ontwerp van mevrouw Rengers. In de tuinaanleg staat een uit 1871 daterend tuinprieel. Na de kinderloze dood van Rengers in 1896 is Boschoord door vererving in het bezit gekomen van de familie Van Eysinga. Boschoord is ten noorden van de dorpskern van Sint Nicolaasga gelegen op de hoek van het kruispunt genaamd 'Huis ter Heide'. Boschoord maakt deel uit van een landgoed dat sinds 1773 eigendom is van het Friese geslacht Van Eysinga. Boschoord ligt aan de rand van de 'Vegelin bossen'. Het landgoed strekt zich uit tot Langweer waar 'Osinga State' van 1773 tot de sloop in 1887 het familiebuiten was. In de negentiende en vroege twintigste eeuw zijn door de familie van Eysinga op het landgoed diverse bouwprojecten ondernomen, waaronder de Friese stoeterij 'De Oorsprong' (1885) in opdracht van jhr. Mr. Cornelis van Eysinga (1847-1930) dat naast Boschoord is gelegen. Dichter bij Sint Nicolaasga gelegen is het herstellingsoord voor vrouwen 'Wilhelminaoord' (1907) in opdracht van de freules Van Eysinga.

Waardering van het complex

Het complex BOSCHOORD bestaande uit de villa met de naam Boschoord en een tuinprieel is beschermingswaardig en vertegenwoordigt algemeen belang op basis van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- de uitzonderlijke interieurelementen van nationale betekenis waaronder de schouw van de hand van Anthonie Coulon en het haardstuk van Thérèse Schwartze;
- de unieke structuur van de plattegrond;
- de gaafheid van het oorspronkelijke interieur en de opbouwende kwaliteit van het historisch gegroeide interieur;
- de cultuurhistorische nationale betekenis, als Fries-adellijke villa in tijden van laatste bloei en het terugtrekken op het land met inbreng van relict en betimmeringen uit states, buitens en stadswoningen elders;
- de landschappelijke context: de ligging op een markant punt in het Eysinga-landgoed in tijdsgebonden samenhang met het kortstondig opleven van het adellijk buitenleven te Sint Nicolaasga;
- de onderlinge historische, functionele en sierende betrokkenheid van de villa en het tuinprieel.

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 528682

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	01 mei 2007
Kadaster deel/nr	82696/75

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Sint Nicolaasga	De Fryske Marren	Fryslân		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Langweer	P			671

Omschrijving**

Inleiding

Enkellaags eclectische zomer- en wintervilla met souterrain, verhoogd middendeel en overdekt bordes. Boschoord werd in 1871 gebouwd als villa voor zomer- en winterverblijf in opdracht van burgemeester Bernhard van Welderen baron Rengers (1868-1896), een volle neef van de eigenaar van het omringende landgoed jhr. F.J. J van Eysinga. Huize Boschoord heeft van 1896 tot 1968 als buitenhuis gefungeerd, terwijl het huis daarna weer permanent werd betrokken. Het huis heeft in de twintigste eeuw een aantal verbouwingen gekend. In 1910 werd het gevelwerk gemoderniseerd, waarbij de oorspronkelijke pleisterornamentiek nagenoeg geheel werd verwijderd om plaats te maken voor baksteenornamenten. Ook werd ten noorden van de suite een biljartkamer aangebouwd. Rond 1968 werd het huis geschikt gemaakt voor permanente bewoning met modern wooncomfort. Daarbij werden behalve verwarming en elektra ook de interieurs gemoderniseerd. De zolders werden ingebouwd met extra kinderkamers en badkamers; ten behoeve van extra zonlicht in de slaapkamers zijn ronde raampjes in de zijwangen van de middenbouw en extra dakvensters aangebracht; de biljartkamer werd keuken met bijkeuken en van drie kamers op de bel-etage werd een grote salon gemaakt.

Omschrijving

Exterieur

Het oorspronkelijke bouwvolume heeft een achthoekig grondplan en behelst een souterrain, etage en verdieping onder een kap. De VILLA BOSCHOORD is opgetrokken in een rode baksteen in kruisverband voorzien van gesneden voegwerk. Het oorspronkelijke pleisterwerk met blokgeleding aan het souterrain is op een stuk onder het eetkamerraam na verwijderd en waarschijnlijk in 1910 vernieuwd met meerkleurig metselwerk. Het muurwerk gaat nagenoeg geheel schuil achter klimop. De schuine dakvlakken van de kap zijn voorzien van een bruin geglazurde platte Friese pan. Het platte middenvlak van het dak is bekleed met bitumineuze dakdekking. Alle gevels van het oorspronkelijke bouwvolume zijn symmetrisch van opbouw. De oostelijke voorgevel heeft een verhoogde middenrisaliet, welke wordt geaccentueerd door een risalietbreed overdekte dubbele verhoogde stoep. Bij een renovatie in de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

topgevel van Boschoord is de gevel boogvormig afgerond en witgepleisterd, en zijn het familiewapen en aanzetkrullen van een achttiende-eeuwse halsgevel aangebracht. Een ijzeren gevelbekroning is verplaatst van de achterzijde naar de voorzijde. Aan weerszijde van de middenrisaliet een venster in het rechte en schuine muurvlak. De westelijke achtergevel heeft in de basis dezelfde gevelopbouw als de oostelijke voorgevel. De achteringang heeft een enkele verhoogde stoep, waaronder de trap naar de dienstingang in het souterrain. Boven de achterdeur een balkon. De zuidgevel heeft een nieuw raam in een oorspronkelijke omlijsting gevat. Oorspronkelijk was dit een gedeeltelijk blind venster. Het oorspronkelijke alkoofraam ter grootte van een souterrainraam is als interieurelement in het souterrain opgenomen.

Ten noorden van het oorspronkelijke bouwvolume een uit 1910 daterende aanbouw ten behoeve van een biljartkamer. Een van de drie oorspronkelijke ramen aan de noordzijde is omgebouwd tot keukendeur met trap. In de westgevel het oorspronkelijke inglenook met glas-in-lood-venster. In de oorspronkelijk blinde door hoge sparren verborgen westgevel een raam uit 1931. Op het dak werd in 1910 een luidklok geplaatst uit 1653 afkomstig van het in 1881 gesloopte Friesma State. Het klokhuis is rond 1970 vernieuwd. Deze klok is niet opgenomen in het overzichtswerk klokkenvordering 1942-3 door Van Nieuwenhoven, uitgegeven door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. De tekst luidt:

* IVRIEN BALTHASAR ME FECIT 1653 * SVVM CVIQ * C V ROORDA GRIETM VAN IDAERD

Interieur

De plattegrond van Boschoord is bijzonder: de behouden achthoekige structuur van de buitenmuren wordt herhaald in de trap, uitkomend in een achthoekige overloop op de verdieping met achthoekig bovenlicht. Het interieur van Boschoord bevat nog zeer veel oorspronkelijke elementen, mede doordat de oorspronkelijke structuur, op een enkele uitzondering na, onberoerd is gelaten. Met name de overloop op de verdieping en de traditionele middengang van de beletage met de trap zijn tot en met het schilderwerk geheel in oorspronkelijke staat. In het algemeen hebben alle vertrekken in het huis nog hun oorspronkelijke binnenluiken.

Het souterrain heeft de oorspronkelijke functie verloren, maar is structureel in tact en bevat nog veel interieurelementen uit de bouwtijd. Met name de voormalige keuken heeft nog een zeer authentiek interieur. Het bevat een origineel aanrecht met kranen voor regenwater en grondwater, tegen de noordwand een originele schouw. De vloer is belegd met hardsteen zerken. De oostelijke wand bestaat uit een uit de bouwtijd daterende kastenwand, met de originele verflaag uit 1870, op enkele met blauw overschilderde lijstjes na. De overige wanden zijn betegeld. Het plafond is nog origineel geïsoleerd met turf.

De beletage van Boschoord is bijzonder, doordat bij een aantal verbouwingen unieke elementen zijn ingebracht. De middengang verkeert tot en met het schilderwerk in volledig originele staat. De vloer is gelegd met marmertegels. Enig ingebracht element (1955) is een achttiende-eeuws fonteintje. De ontvangstsuite rechts van de gang heeft nog de oorspronkelijke betimmering en stucplafonds. De interieurs van de originele ontvangstsuite zijn met de plattegrondstructuur van het huis geharmoniseerd met behulp van een ingebouwde schuine servieskast in de voormalige eetkamer aan de voorzijde en een vanuit de middengang toegankelijk schuin closet aan de achterzijde. De oorspronkelijke haard uit 1871 in de voorkamer heeft een haardstuk ingebracht in 1931. In die tijd was deze kamer als salon in gebruik. Het betreft een kinderportret van de nieuwe zomerbewoner prof. Jhr. mr. W.J.M. van Eysinga. Het origineel als groepsportret geschilderde haardstuk is van de hand van Thérèse Schwartz (1851-1918). De eetkamer aan de achterzijde kreeg in 1968 een schouw uit het 1806-gedeelte van het voormalige Eysingahuis te Leeuwarden, het Fries Museum. In de schouw een kopieportret (vermoedelijk de Friese stadhouders Johan Willem Friso) van elders ingebracht. Vanuit de eetkamer is de biljartkamer

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

toegankelijk via een voormalige kastdeur in de betimmering. Deze biljartkamer heeft ondanks de ombouw tot keuken en bijkeuken nog de originele betimmering behouden. De oorspronkelijke toegang via de voorkamer is als kast in gebruik en toont de oorspronkelijke donkere kleurstelling van de betimmering.

Aan de overzijde van de gang ligt de grote salon. Deze is in 1968 vormgegeven door samenvoeging van drie vertrekken. De grote salon heeft Régence-betimmeringen uit het in 1863 en 1953 herbouwde huis Offem te Noordwijk. Uitzonderlijk is de ingebrachte schouw die oorspronkelijk in ca. 1731 is vervaardigd voor een salon in de Princessehof te Leeuwarden door de hofarchitect van prinses Maria Louise van Hessen-Kassel, Anthonie Coulon (ca. 1682-1753). In de schouw een bloemstilleven door Adrienne Jacqueline 's Jacob (1857-1920). Het vernieuwde raam tegenover de schouw biedt zicht op een in 1968 aangelegde parterre de broderie in de tuin. De salon biedt tevens aan de achterzijde (de voormalige slaapkamer) zicht op de oorspronkelijke tuinaanleg uit 1871 met het tuinpriël op een opgeworpen heuvel uit 1871, en via het hoekraam een doorkijk naar de na 1968 aangelegde grote vijver.

Ten aanzien van de zolderverdieping dient met name de oorspronkelijke staat verkerende achthoekige overloop en de twee oorspronkelijke hoofdslaapkamers genoemd worden.

Waardering

VILLA BOSCHOORD vertegenwoordigt algemeen belang en is beschermingswaardig op basis van

- de uitzonderlijke interieurelementen van nationale betekenis waaronder de schouw van de hand van Anthonie Coulon en het haardstuk van Thérèse Schwartze;
- de unieke achthoekige structuur van de plattegrond;
- de gaafheid van het oorspronkelijke interieur en de opbouwende kwaliteit van het historisch gegroeide interieur;
- de cultuurhistorische nationale betekenis, als Fries-adellijke villa in tijden van laatste bloei en het terugtrekken op het land met inbreng van relict en betimmeringen uit states, buitens en stadswoningen elders;
- de landschappelijke context: de ligging op een markant punt in het Eysinga-landgoed in tijdsgebonden samenhang met het kortstondig opleven van het adellijk buitenleven te Sint Nicolaasga.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 528683

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	01 mei 2007
Kadaster deel/nr	82696/67

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Sint Nicolaasga	De Fryske Marren	Fryslân		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Langweer	P			671

Omschrijving**

Omschrijving

Pittoresk houten TUINPRIEEL uit 1871, met een ongelijke zeshoekige grondvorm, is aan drie zijden open op welke hoeken het dak gedragen wordt door twee gedraaide kolommen. Het zeskantig ingezwenkt tentdak is voorzien van een bitumineuze bedekking en wordt bekroond door een hoge makelaar. Het prieel staat op de oorspronkelijke plek, op een opgeworpen heuvel. Het prieel staat via het gras in verbinding met het huis, het wordt geflankeerd door rodondendron en heeft rugdekking van het bos.

Waardering

Het TUINPRIEEL behorende bij Boschoord vertegenwoordigt algemeen belang en is beschermingswaardig op basis van

- de pittoresk architectonische kwaliteit;
- de visuele samenhang tussen saloninterieur en tuinprieel;
- de landschappelijke samenhang met de tuinaanleg, villa Boschoord en de aangrenzende bossen;
- de ouderdom (1871).

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Woningen en woningbouwcomplexen	Woonhuis(K)	Woonhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument